

Datos Identificativos			2011/12		
Asignatura	Didáctica Xeral I		Código	652211103	
Titulación	MESTRE: ESPECIALIDADE EN EDUCACIÓN PRIMARIA				
Descriptor	Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
	1º e 2º Ciclo	Anual	Primeiro	Troncal	8
Idioma	Castelán Galego				
Prerrequisitos					
Departamento	Pedagogía e Didáctica				
Coordinación	Mendez Garcia, Rosa Maria		Correo electrónico	rosa.mendez@udc.es	
Profesorado	Mendez Garcia, Rosa Maria		Correo electrónico	rosa.mendez@udc.es	
Web	http://				
Descrición xeral					

Competencias da titulación

Código Competencia

- A1** Coñecementos básicos e específicos sobre as distintas disciplinas que ten que impartir no exercicio do seu labor profesional un mestre de Educación Primaria.
- A2** Coñecementos psicolóxicos, pedagóxicos, epistemolóxicos, didácticos e sociais que lle permitan o axeitado desenvolvemento da súa profesión.
- A3 Coñecer as características das organizacións educativas que atenden os nenos e nenas de 6-12 anos.
- A4** Comunicación correcta, coherente e axeitada, oral e escrita para aplicala á aula e fóra dela (colegas, pais, nais, etc.).
- A5 Coñecementos de novas tecnoloxías e a súa aplicación ao ámbito educativo.
- A6** Adquisición de destrezas para adoptar metodoloxías activas, participativas e creativas, desenvolver o currículo a partir de situacións significativas para o alumnado, asumir un papel de orientador, facilitador e guía da aprendizaxe, procurar a motivación e o interese do alumnado de Educación Primaria pola aprendizaxe.
- A7** Planificar as materias no contexto social en que se van impartir tomando as decisións axeitadas canto á selección de obxectivos, á organización de contidos, ao deseño de actividades ou aos criterios de avaliación.
- A8** Capacidade para interpretar as dificultades e os problemas propios da profesión docente e tomar decisións axeitadas para a súa solución.
- A9** Capacidade para tomar decisións fundamentadas ao organizar, ao planificar e ao realizar intervencións educativas, tendo en conta a análise do contexto educativo da etapa 6-12 anos.
- A10** Capacidade para investigar sobre a propia práctica, introducindo propostas de innovación encamiñadas á mellora.
- A11 Capacidade para empregar recursos diversificados que contribúan a mellorar a experimentación e a aprendizaxe do alumnado de educación primaria.
- A12** Capacidade para observar e avaliar de forma continua, formativa e global o desenvolvemento e a aprendizaxe do alumnado de 6-12 anos, introducindo as medidas educativas necesarias para atender as súas peculiaridades persoais.
- A13** Capacidade para ser sensible á nova realidade social, plural, diversa e multicultural e desenvolver estratexias para a inclusión educativa e social.
- A14 Capacidade para colaborar cos distintos sectores da comunidade educativa e do contorno.
- A15 Coñecer a organización dos centros de educación primaria e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento.
- A16 Valorar a responsabilidade individual e colectiva na consecución de hábitos saudables e na contribución á sustentabilidade.
- A17 Desempeñar as funcións de titoría e de orientación cos alumnos e coas súas familias.
- A18 Planificar, desenvolver e avaliar procesos de ensino e de aprendizaxe de linguas axustados á diversidade cultural e lingüística do alumnado.
- A19 Fomentar a lectura e o comentario crítico de textos dos diversos dominios científicos e culturais contidos no currículo escolar.
- A20** Asumir a dimensión educadora da función docente e fomentar a educación democrática para unha cidadanía activa.

- A21** Asumir, desde unha perspectiva crítica, que o exercicio da función docente ten que ir perfeccionándose e adaptándose aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida, o que implica a necesidade da formación continua.
- B1** Aprender a aprender.
- B2** Resolver problemas de forma efectiva.
- B3** Aplicar un pensamento crítico, lóxico e creativo.
- B4** Traballar de forma autónoma con iniciativa.
- B5** Traballar de forma colaborativa.
- B6** Comportarse con ética e responsabilidade social como cidadán e como profesional.
- B7** Comunicarse de maneira efectiva nun contorno de traballo.
- B8** Capacidade para elaborar discursos coherentes e organizados lóxicamente.
- B9 Capacidade para expoñer as ideas elaboradas, de forma oral e na escrita.
- B10 Capacidade de expresión oral e escrita en varias linguas (cando menos nunha lingua estranxeira).
- B11 Capacidade de comprensión dos distintos códigos audiovisuais e multimedia e manexo das ferramentas informáticas.
- B12 Capacidade de selección, de análise, de avaliación e de utilización de distintos recursos na rede e multimedia.
- B13 Lectura e interpretación de imaxes.
- B14** Capacidade para traballar en equipo de forma cooperativa, para organizar e planificar o traballo, tomando decisións e resolvendo problemas, tanto de forma conxunta como individual.
- B15** Capacidade para utilizar diversas fontes de información, seleccionar, analizar, sintetizar e extraer ideas importantes e xestionar a información.
- B16** Capacidade crítica e creativa na análise, planificación e realización de tarefas, como froito dun pensamento flexible e diverxente.
- B17** Capacidade de análise e de autoavaliación tanto do propio traballo como do traballo en grupo.
- B18** Compromiso ético para o exercicio das tarefas docentes.
- B19** Capacidade de adaptarse a novas situacións nunha sociedade cambiante e plural.
- B20 Relación con diversos interlocutores sociais.
- C1** Expresarse correctamente, tanto de forma oral coma escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.
- C2 Dominar a expresión e a comprensión de forma oral e escrita dun idioma estranxeiro.
- C3** Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.
- C4** Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.
- C5** Entender a importancia da cultura emprendedora e coñecer os medios ao alcance das persoas emprendedoras.
- C6 Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.
- C7** Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.
- C8** Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.

Resultados de aprendizaxe

Competencias de materia (Resultados de aprendizaxe)	Tipoloxía	Competencias da titulación		
1. Comprender a terminoloxía básica, específica e propia da Didáctica, así como os conceptos referentes aos compoñentes didácticos do proceso de ensino e aprendizaxe, de modo que sexa capaz de reflexionar con rigor sobre os mesmos e orientar racionalmente a súa futura práctica docente.	saber	A2	B8	C1
	saber	A4	B15	C4
	facere	A20	B18	
		A21		
	saber ser/estar			
2. Valorar criticamente as diferentes formas de interpretar a realidade educativa de acordo coas diferentes visións sobre a función social da escola e o ensino como sistema, en conexión cos obxectivos socio-educativos propostos. Comprender e reflexionar sobre a importancia da inclusión da diversidade que circunda as aulas educativas.	saber	A8	B1	C4
	saber	A9	B3	
	ser/estar	A13	B6	
		A20	B15	
		A21	B18	
3. Comprender as diferenzas entre a planificación curricular e a programación	saber	A1	B15	C4

do proceso de ensino e aprendizaxe. Distinguir os diferentes niveis de concreción curricular e as súas implicacións. Coñecer os diferentes elementos e modalidades de deseño curricular.	saber ser/estar	A2 A6 A7	B16 B18	C8
4. Coñecer e diferenciar os principios básicos e as características que fundamentan a articulación curricular na actualidade.	saber saber facер	A1 A2 A6 A7	B15 B16 B18	C4 C8
5. Diferenciar os distintos elementos curriculares. Utilizar diferentes criterios para a análise do grupo, a formulación de obxectivos e a selección, a secuenciación de contidos, a proposta metodolóxica e a utilización dos recursos, considerándoos como un corpo de coñecementos no marco dun proceso de construción e reconstrución progresiva.	saber saber facер saber ser/estar	A7 A9 A13 A13	B2 B4 B5 B6 B14 B16 B19	C4 C8
6. Comprender o valor científico e pedagóxico da avaliación no campo do ensino, entendida como unha avaliación eminentemente formativa, así como afondar nas relacións entre avaliación e investigación.	saber saber facер saber ser/estar	A8 A10 A12 A13	B1 B2 B6 B7	C4 C7 C8
7. Analizar as figuras implicadas no proceso de ensino e aprendizaxe. Reflexionar sobre a necesaria profesionalización docente e as funcións do profesorado. Comprender o carácter interrelacional da función do profesorado no sistema educativo.	saber saber ser/estar	A20 A21	B1 B3 B6 B17 B18 B19	C3 C5 C7 C8
8. Favorecer no alumnado actitudes de investigación e innovación para facilitar a reflexión sobre a súa práctica educativa, entendida como un proceso de indagación e construción no marco da sociedade do coñecemento e o cambio cultural.	saber saber facер saber ser/estar	A21	B1 B14 B15 B17	C8

Contidos

Temas	Subtemas
MÓDULO I. A Didáctica no marco das ciencias da educación.	<ul style="list-style-type: none"> - Ámbito conceptual da Didáctica. - Natureza, obxecto de estudo e finalidade da Didáctica. - A Didáctica, os procesos de ensino e aprendizaxe e o currículo. - As relacións escola-ensino-sociedade. - Ensino e socialización: os principios do ensino nunha sociedade democrática. - Reprodución e reconstrución do saber e da sociedade na escola.
MÓDULO II. As funcións sociais do ensino: (re)produción e (re)construción dos saberes, das condutas e dos valores.	<ul style="list-style-type: none"> - Harmonía e conflito nas relacións ensino-sociedade: contradicións no proceso de socialización. - A escola como camiño para a igualdade e a inclusión social, cara unha escola multicultural. - As dimensións da escola. - A cultura no ensino obrigatorio: o currículo como categoría para a análise da cultura escolar.
MÓDULO III. A cultura da institución escolar	<ul style="list-style-type: none"> - O oculto e o manifesto na aprendizaxe escolar. - As determinacións dos contidos. - O ensino na sociedade da información. - Os fins básicos dos niveis do sistema educativo. - As relacións interpersoais no proceso de ensino. - A aula e os centros como espazos de comunicación pedagóxica.
MÓDULO IV. O ensino como estrutura de comunicación	<ul style="list-style-type: none"> - A xeración de expectativas e a aprendizaxe escolar. - A importancia do clima da aula na aprendizaxe. - O ensino máis alá do coñecemento: dimensións persoais.
MÓDULO V. O deseño e concreción do proceso de ensino e	<ul style="list-style-type: none"> - As fontes e enfoques do currículo. - Elementos e funcións do currículo. - Niveis de concreción/obxetivación do

aprendizaxe - As concepcións sobre o currículo.

MÓDULO VI. Ensino como unha estrutura de traballo para profesorado e estudantes: a análise da acción

MÓDULO VII. A avaliación no proceso de ensino e aprendizaxe

- currículo.
- ensino como deseño e desenvolvemento do currículo.
  - A interacción de profesorado, estudantes, cultura, contexto e recursos nas actividades de ensino.
  - As tarefas como marco de socialización educativa e do proceso de ensino e aprendizaxe.
  - A estrutura de tarefas académicas no traballo de ensinantes e na actividade do alumnado.
  - Pautas para o estudo de tarefas e das súas secuencias.
  - métodos pedagóxicos: secuencia de tarefas.
  - recursos didácticos, organizativos e materiais no proceso de ensino e aprendizaxe.
  - Modelos e tradicións metodolóxicas na selección de actividades de ensino: a súa valoración crítica.
  - A avaliación no pensamento educativo e na práctica escolar.
  - Funcións da avaliación no contexto escolar e social.
  - Modelos de avaliación e posibilidades pedagóxicas.
  - Modalidades de avaliación. Avaliación cuantitativa e cualitativa. Avaliación diagnóstica, formativa e sumativa. A autoavaliación.
  - Técnicas e instrumentos de avaliación: as súas características e limitacións.

Planificación

Metodoloxías / probas	Atención personalizada	Avaliación	A Horas presenciais	F Factor estimado de horas non presenciais	B Horas non presenciais / traballo autónomo	C (A+B) Horas totais
Análise de fontes documentais	☒	☐	0	0	110	110
Lecturas	☐	☐	0	0	80	80
Proba de resposta breve	☐	☒	2	0	0	2
.....						
Atención personalizada	☒	☐	8	0	0	8
.....						

**C (A+B)
Horas totais 200**
Carga lectiva en créditos ECTS UDC 8

Metodoloxías

Metodoloxías	Descrición
Lecturas	Facilitarase un dossier de lecturas con docuemntos bibliográficos relevantes sobre a materia que o alumnado deberá ler para traballar os contidos da mesma.
Proba de resposta breve	Nas datas establecidas pola Facultade realizarase unha proba escrita de resposta breve mediante a cal se valorará o grao de comprensión do alumnado dos contidos da materia.
Análise de fontes documentais	As fontes documentais que se proporcionarán no dossier de lecturas deberán ser analizadas de forma reflexiva e crítica, tratando de establecer

relacións entre os contidos da materia, e identificado o seu valor para entender e explicar a realidade educativa actual.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Análise de fontes documentais	A profesora pon á disposición do alumnado o seu horario de titorías para orriantar a tarefa de análise das fontes documentais proporcionadas.

Avaliación

Metodoloxías	Descrición	Cualificación
Proba de resposta breve	<p>A proba de resposta breve realizarase sin apuntes ou calquer outro tipo de documentación, e os criterios de avaliación que se adoptarán para a súa corrección serán:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A capacidade de expresarse na linguaxe apropiada. 2. A capacidade de identificación dos contidos claves da materia, establecendo as relacións pertinentes entre os mesmos. 3. A capacidade de reflexión, análise e argumentación desde un punto de vista profesional. 4. A capacidade de elaborar propostas como alternativas constructivas para a mellora do coñecemento.	100

Observacións avaliación

Fontes de información

().

Ainscow, M. (2001):

Desarrollo de escuelas inclusivas. Madrid, Narcea.

Antúnez, S., del Carmen, L. M., Imbernón, F., Parcerisa, A. e Zabala, A. (2005): *Del proyecto educativo a la programación de aula*. Barcelona, Graó.

Apple, M.W. (1996): *Política cultural y educación*. Madrid, Morata.

Apple, M.W. e Beane, J.A. (Comps.). (1997): *Escuelas democráticas*. Madrid: Morata.

Ayuste, A., Flecha, R., López Palma, F. e Lleras, J. (1994). *Planteamientos de la pedagogía crítica: comunicar y transformar*. Barcelona, Graó.

Barcena, F. e Mèlich, J.-C. (2000): *La educación como acontecimiento ético: natalidad, narración y hospitalidad*. Barcelona, Paidós.

Barnes, D. (1994): *De la comunicación al currículo*. Madrid, Visor. (2ª Ed.)

Barton, L. (1998): *Discapacidad y sociedad*. Madrid, Morata.

Bernstein, B. (1989): Clase y pedagogías visibles e invisibles. En J. Gimeno Sacristán e Á.

Pérez Gómez (Comps.), *La enseñanza: su teoría y su práctica*. Madrid, Akal

Universitaria, pp. 54-72.

Bolívar, A. (2000): *Los centros educativos como organizaciones que aprenden. Promesas y*

realidades. Madrid, La Muralla.

Brunner, J. (1987): *La importancia de la educación*. Barcelona, Paidós.

Carr, W. (1991): Entrevista. *Investigación en la escuela*, nº 14, pp. 99-106.

Casado Velarde, C. (1988): *Lenguaje y cultura*. Madrid, Síntesis.

Cazden, C.B. (1991): *El discurso en el aula: el lenguaje de la enseñanza y del aprendizaje*.

Barcelona/Madrid, Paidós/MEC. (2ª ed.)

Clemente Linuesa, M. (2004):

Lectura y cultura escrita. Madrid, Morata.

Coll, C. e outros/as (1993): *El constructivismo en el aula*. Barcelona, Graó.

Cortina, A. (1993): *Ética aplicada y democracia radical*. Madrid, Tecnos.

Cummins, J.A. (2002): *Lenguaje, poder y pedagogía: niños y niñas bilingües entre dos fuegos*. Madrid, Morata.

Delamont, S. (1985): *La interacción didáctica*. Madrid, Cincel.

Delpit, L. (1995): *Other people's children: cultural conflict in the classroom*. New York, The New Press.

Del Carmen, L. e outros/as (2004): *La planificación didáctica*. Barcelona, Graó.

Edwards, D. e Mercer, N. (1988): *El conocimiento compartido: el desarrollo de la comprensión en el aula*. Barcelona/Madrid, Paidós/MEC.

Fernández Pérez, M. (1994): *Las tareas de la profesión de enseñar*. Madrid, SXXI.

5

Recursos

Fernández Enguita, M. (1999):

La profesión docente y la comunidad escolar: crónica de un desencuentro (3ª ed.). Madrid/Coruña, Morata/Fundación Paideia.

Fernández Enguita, M. (1999): *Alumnos gitanos en la escuela paya: un estudio sobre las relaciones étnicas en el sistema educativo*. Barcelona, Ariel Praticum.

Fernández Enguita, M. (2001): *Educación en tiempos inciertos*. Madrid, Morata.

Freire, P. (1985): *Pedagogía del oprimido*. Madrid, Siglo XXI.

Freire, P. (1985): *La naturaleza política de la educación*. Barcelona/Madrid: Paidós/MEC.

Gardner, H., Feldman, D.H., Krechevsky, M. e Viens, J. (2001): *El Proyecto Spectrum (Tomo I): construir sobre las capacidades infantiles*. Madrid, Morata.

Gee, J.P. (2005): *La ideología en los discursos*. Madrid, Morata.

básica

- Gimeno Sacristán, J. (1997): *El currículum: una reflexión sobre la práctica*. Madrid, Morata (7ª ed.).
- Gimeno Sacristán, J. e Pérez Gómez, Á.I. (Comps.) (1997): *Comprender y transformar la enseñanza* (6ª ed.). Madrid, Morata.
- Giroux, H.A. (1988): *Los profesores como intelectuales: hacia una pedagogía crítica del aprendizaje*. Barcelona/Madrid, Paidós/MEC.
- González Sánchez, M. (1987): *Lenguaje escolar y clase social*. Salamanca, Amarú. (2ª Ed.)
- Gruñid, A. (1998): *Producto o praxis del currículum*. Madrid, Morata (3ª ed.).
- Gutiérrez Zuloaga, I. (1997): *Introducción a la historia de la logopedia*. Madrid, Narcea.
- Guttman (Gutmann), A. (2001): *La educación democrática: una teoría política de la educación*. Barcelona, Paidós.
- Hargreaves, A. (1996):
Profesorado, cultura y postmodernidad (cambian los tiempos, cambia el profesorado). Madrid, Morata.
- Hargreaves, A. (2003): *Enseñar en la sociedad del conocimiento*. Barcelona, Octaedro.
- Hernández, S. y Ventura, M. (1992): *La organización del currículo por proyectos de trabajo*. Barcelona, Graó.
- Jackson, P.W. (1996): *La vida en las aulas*. Madrid/A Coruña, Morata/Fundación Paideia.
- Kalyanpur, M. e Harry, B. (1999): *Culture in special education: building reciprocal familyprofessional relationships*. Baltimore, Paul H. Brookes.
- Kemmis, S. e McTaggart, R. (1992): *Cómo planificar la investigación-acción* (2ª ed.). Barcelona, Laertes.
- Kincheloe, J.L., Steinberg, S.R. e Villaverde, L. (Comps.) (2004): *Repensar la inteligencia*. Madrid, Morata.
- Kushner, S. (2002): *Personalizar la evaluación*. Madrid, Morata.
- Losen, D. e Orfield, G. (Comps.) (2002): *Racial inequity in special education*. Cambridge, Harvard University Press.
- Martín Rojo, L., Alcalá Recuerda, E., Garí Pérez, A., Mijares Molina, L., Sierra Rodrigo, I. e Rodríguez, M. Á. (2003): *¿Asimilar o integrar? Dilemas ante el multilingüismo en las aulas*. Madrid, Centro de Investigación Documentación Educativa (CIDE), Ministerio de Educación, Cultura y Deporte.

Martínez, I. e Vázquez-Bronfman, A. (Comps.) (1995): *La socialización en la escuela y la integración de las minorías: perspectivas etnográficas en el análisis de la educación de los años 90*. Madrid, Fundación Infancia y Aprendizaje / Fundación "la Caixa".

Moya Maya, A. (2002): *El profesorado de apoyo: ¿dónde?, ¿cuándo?, ¿cómo?...realiza su trabajo*. Archidona, Ediciones Aljibe.

Moya Maya, A., Martínez Ferrer, J. e Ruiz Salguer, J.M. (2005): *Una alternativa de apoyo en los centros: el modelo de apoyo curricular*. Archidona, Ediciones Aljibe.

McCarthy, C. (1994): *Racismo y curriculum: la desigualdad social y las teorías y políticas de las diferencias en la investigación contemporánea sobre la enseñanza*.

Madrid/Coruña, Morata/Fundación Paideia.

Moreno, M. e outros/as (1983): *La pedagogía operatoria: un enfoque constructivista de la educación*. Barcelona, Laia.

Perrenoud, P. (1996): *La construcción del éxito y el fracaso escolar*. Madrid, Morata /

6

Recursos

Fundación Paideia (2ª ed. ampliada).

Ramonet, I. (1998):

La tiranía de la comunicación. Barcelona, Temas de Debate.

Sánchez Blanco, C. (1994): *La cooperación en Educación Infantil*. A Coruña, Universidade da Coruña.

Sánchez Blanco, C. (1994): *El desarrollo de actitudes en Educación Infantil*. Zaragoza, Edelvives.

Santos Guerra, M.Á. (1990): *Hacer visible lo cotidiano: teoría y práctica de la evaluación cualitativa de los centros escolares*. Madrid, Akal.

Schön, D. A. (1992). *La formación de profesionales reflexivos: hacia un nuevo diseño de la enseñanza y el aprendizaje en las profesiones*. Madrid / Barcelona, Centro de Publicaciones del Ministerio de Educación y Ciencia (MEC) / Paidós.

Stainback, S. e Stainback, W. (2001). *Aulas inclusivas: un nuevo modo de enfocar y vivir el currículo*. Madrid, Narcea.

Steinberg, S.R. e Kincheloe, J. L. (Comps.) (2000): *Cultura infantil y multinacionales*. Madrid, Morata.

Stenhouse, L. (2003): *Investigación y desarrollo del curriculum* (5ª ed.). Madrid, Morata.

- Stubbs, M. (1987): *Análisis del discurso, análisis sociolingüístico del lenguaje natural*. Madrid, Alianza.
- Stubbs, M. (1983): *Lenguaje y escuela: análisis sociolingüístico de la enseñanza*. Madrid, Cincel.
- Tannen, D. (1998): *Género y discurso*. Barcelona, Paidós.
- Torres Santomé, J. (2001): *Educación en tiempos de neoliberalismo*. Madrid, Morata.
- Torres Santomé, J. (2005): *El currículum oculto* (8ª ed.). Madrid, Morata.
- Torres Santomé, J. (2006): *La desmotivación del profesorado*. Madrid, Morata.
- Torres Santomé, J. (2006): *Globalización e interdisciplinariedad: el currículum integrado* (5ª Ed.). Madrid, Morata.
- Unamuno, V. (2003):
Lengua, escuela y diversidad sociocultural: hacia una educación lingüística crítica. Barcelona, Graó.
- Van Dijk, T.A. (1995): *Texto y contexto: semántica y pragmática del discurso* (5ª ed.). Madrid, Cátedra.
- Varela, J. e Álvarez-Uría, F. (1991). *Arqueología de la escuela*. Madrid, La Piqueta.
- BANDA DESEÑADA:
- GIMÉNEZ, Carlos (1977-2003):
Paracuellos (6 vols.). Barcelona, Glenat.
- GIMÉNEZ, Carlos (2001): *Barrio*. Barcelona, Glenat.
- MARÍN, Xaquín (1978): *Gaspariño*. A Coruña, Ruedo.
- MARÍN, Xaquín (1982): *Gaspariño 2*. Vigo, Edicións Xerais.
- QUINO (2001): *Todo Mafalda*. Barcelona, Lumen (5ª ed.).
- Bibliografía complementaria**
- TONUCCI, Francesco (1994): *Con ojos de niño*. Barcelona, Barcanova (6ª ed.).
- TONUCCI, Francesco (1988): *Niño se nace*. Barcelona, Barcanova (2ª ed.).
- TONUCCI, Francesco (1989): *Cómo ser niño*. Barcelona, Barcanova.
- TONUCCI, Francesco (1993): *La soledad de los niños*. Barcelona, Barcanova.
- TONUCCI, Francesco (2003): *Cuando los niños dicen ¡Basta!*. Madrid, Fundación Germán Sánchez Ruipérez.
- LITERATURA:
- BOYNE, John (2007): *El niño con el pijama de rayas*. Barcelona, Salamandra.
- GOSCINNY, René (2001): *El pequeño Nicolás*. Madrid, Alfaguara (24 ed.).

GOSCINNY, René (2001): *Los recreos del pequeño Nicolás*. Madrid, Alfaguara (16 ed.).

GOSCINNY, René (2001): *Las vacaciones del pequeño Nicolás*. Madrid, Alfaguara (20 ed.).

GOSCINNY, René (1988): *Los amiguetes del pequeño Nicolás*. Barcelona, Salvat.

HASKI, Pierre (2004): *El diario de Ma Yan*. Madrid, Maeva.

HENTIG, Hartmut Von (2003): *¿Por qué tengo que ir a la escuela? Cartas a Tobías*. Barcelona, Gedisa.

MACHADO, Antonio (1991): *Juan de Mairena: sentencias, donaires, apuntes y recuerdos de un profesor apócrifo (1936)*. Madrid, Castalia.

Recomendacións

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario